

Ulkoasiainvaliokunta 14.9.2022

SM/

Asia: UTP 24/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan

Suomella on tällä hetkellä yhteensä noin 112 siviilikriisinhallintatehtäviin lähetettyä asiantuntijaa EU-, Etyj-, ja YK-operaatioissa sekä ao. järjestöjen sihteeristöissä ja EU:n ulkosuhdehallinnossa. Noin 45% asiantuntijoista on naisia. Pääministeri Marinin hallitusohjelman, ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä vuosi sitten keväällä mietintönsä jättäneen kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean mukaan siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden määrä tulee ensi vuoteen mennessä nosta vähintään 150:een. Tämänhetkinen asiantuntijamäärä on merkittävästi pienempi kuin minkä siviilikriisinhallintaan osoitettu määräraha mahdollistaisi. Tämä johtuu Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan seurauksena päättyneestä ETYJ:in erityistarkkailuoperaatiosta, jossa palveli kevääseen saakka noin 20 suomalaista asiantuntijaa.

Merkittävin osa Suomen siviilikriisinhallintatoimista keskittyy yhä Ukrainaan, jossa toimivissa operaatioissa palvelee noin 20 asiantuntijaa. Suurin yksittäinen siviilikriisinhallintaosallistuminen on Euroopan unionin neuvonanto-operaatiossa Ukrainassa (EUAM Ukraine), jossa työskentelee 16 suomalaista sekondeerattua. Venäjän hyökkäyksen vuoksi operaation henkilöstö poistui väliaikaisesti maasta, mutta toukokuusta alkaen operaation henkilöstöä on palannut toimialueelle, ja suurin osa henkilöstöä palaa Ukrainaan kuluvaan syyskuun aikana.

Hallitusohjelman, kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean sekä Afrikka-strategian mukaisesti siviilikriisinhallintaosallistumista Afrikassa toimiviin operaatioihin pyritään vahvistamaan, ja lisäämään asiantuntijoiden määrää erityisesti Sahelin alueella. Haasteena tältä osin on Malin poliittisen tilanteen epävakaus ja sitä seurannut muuttunut turvallisuusympäristö. Afrikan sarven (ml. Somalia) alueen vakauttaminen on niin ikään tärkeää mm. terrorismin torjunnan, kansainvälisen rikollisuuden ja hallitsemattoman muuttoliikkeen ehkäisyn näkökulmasta. Samoin tavoitteena on pyrkiä ehkäisemään ihmissalakuljetusta ja -kauppaa. Irakin vakauttaminen ja sen siviiliturvallisuussektorin vahvistaminen on merkittävää erityisesti terrorismin, kansainvälisen rikollisuuden ja hallitsemattoman muuttoliikkeen ehkäisemiseksi. Irakin ja Somalian osalta Suomella on erityinen kansallinen intressi edistää maiden vakautta Suomessa olevan irakilais- ja somalidiasporan vuoksi.

Suomen siviilikriisinhallintatehtäviin lähettämistä asiantuntijoista yli kolmannes tulee sisäministeriön hallinnonalalta. Suurin ammattiryhmä on poliisit. Puolet heistä palvelee YK-poliisitehtävissä Etelä-Sudanissa, Somaliassa ja Malissa, ja puolet EU-operaatioiden eri neuvonantotehtävissä. Sisäministeriön hallinnonalan asiantuntijoita työskentelee esimerkiksi Irakissa ja Ukrainassa strategisen tason

neuvonantotehtävissä tukemassa paikallisten viranomaisten kykyä muun muassa järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa sekä turvallisuussektorin reformissa.

Sisäministeriö pitääkin siviilikriisinhallintatoimintaa sekä kohdemaalle että Suomelle hyödyllisenä, sillä Euroopan ulkopuolisen vakauden edistämiseksi siviilikriisinhallinnan keinoin on myönteinen vaikutus myös Euroopan ja Suomen sisäiseen turvallisuuteen. On tärkeää, että Suomi lähettää asiantuntijoita operaatioihin, jotka sijaitsevat muuttoliikkeen lähtö- ja kauttakulkumaissa tai alueilla, joiden epävakaus ruokkii terrorismin ja kansainvälisen rikollisuuden leviämistä. Paikallisviranomaisten toimintakyvyn tehostamisen ohella näissä maissa työskentelevät asiantuntijat kartuttavat omaa osaamistaan ja luovat kansainvälisiä verkostoja, joita on olennaista hyödyntää palattuaan Suomeen virkatehtäviinsä. Muuttoliikkeeseen sekä terrorismin ja rikollisuuden torjuntaan erikoistuneita asiantuntijoita on hyvä sijoittaa myös erilaisiin kansainvälisten järjestöjen päämajatehtäviin, joiden vaikuttavuus voi olla kansainvälisestä ja Suomen näkökulmasta vielä kentällä tehtävää työtä laajempaa.

Sisäministeriö myötävaikuttaa myös kriisinhallintaoperaatioiden ja sisäisen turvallisuuden virastojen, kuten EUROPOL:n ja Frontexin, yhteistyötä. Sisäministeriö katsoo, että virastojen ja operaatioiden yhteistyön lisääminen voi potentiaalisesti merkittävästi lisätä EU:n yhteisen ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimien hyötyä Euroopan sisäiselle turvallisuudelle ja pitää tärkeänä Suomen aktiivista osallistumista tätä koskevaan kehitystyöhön ja neuvotteluihin EU:ssa.

Koronapandemian ja viimeaikaisten turvallisuuspoliittisten kehityskulkujen myötä lähettyjen siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden hyvinvointi ja turvallisuus ovat entisestään korostuneet. Sisäministeriön tulosohjaamalla Kriisinhallintakeskuksella asiantuntijoiden työnantajana on yleinen huolehtimisvelvollisuus siviilikriisinhallintatehtäviin lähetetyistä henkilöistä. Huolehtimisvelvollisuuden laajuutta rajaa se, että ulkomailla toimivat siviilikriisinhallinnan asiantuntijat ovat toiminnallisesti Euroopan unionin, kansainvälisen järjestön tai operaation toimeenpanijan alaisia. Vastuu työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä on näin ollen jaettava, ja ensisijainen vastuu henkilöiden turvallisuuden päivittäisestä järjestämisestä on operaation päälliköllä. Kriisinhallintakeskus on omalta osaltaan kehittänyt tilannekuvaansa ja valmiutta asiantuntijoiden evakuointiin.